

2 Теория на изчислимотта

2.1 Функции изчислими интуитивно и тезис на Чърч

Ефект

Най-сигурната рецепта да объркате един неинформатик:

Ожесточен дебат: кой е **най-добрият** език за програмиране

- Всички програмни езици и машинни модели са "еднакво" мощни
- Във всеки модел има едни и същи **не изчислими** проблеми

2.2 Интуитивно понятие за изчислимост

$f : \mathbb{N}^k \rightarrow \mathbb{N}$ (частична) функция.

f е **изчислима**, ако

\exists ефективна процедура (=алгоритъм), която **изчислява** f .

Ефективна процедура = Java-програма (, ..., “подходящ” програмен език)

Вход: $(x_1, \dots, x_k) \in \mathbb{N}^k$

Изход: $f(x_1, \dots, x_k)$

Програмата **завършва** за краен брой стъпки, ако

$(x_1, \dots, x_k) \in$ дефиниционната област на f

и **не завършва** иначе.

Пример

input n

repeat

until false

изчислява **никъде недефинираната функция** Ω

Пример

$$f_{\pi}(n) = \begin{cases} 1 & \text{ако } n \text{ е начален сегмент в десет. представяне на } \pi. \\ 0 & \text{иначе} \end{cases}$$

f_{π} е изчислима:

Някои апроксимации на π

Архимед: Апроксимации с правилни многоъгълници.

Древните индийци: 1682 преоткрито от Лайбниц

$$\pi = 4 \sum_{i=0}^{\infty} \frac{-1^i}{2i+1} = 1 - \frac{1}{3} + \frac{1}{5} - \dots$$

Baile-Borwein-Plouffe 1996:

$$\pi = \sum_{i=0}^{\infty} \frac{1}{16^i} \left(\frac{4}{8i-1} - \frac{2}{8i+4} - \frac{1}{8i+5} - \frac{1}{8i+6} \right)$$

Пример

$$f(n) = \begin{cases} 1 & \text{ако } n \text{ участва } \text{някъде} \text{ в десет. представяне на } \pi. \\ 0 & \text{иначе} \end{cases}$$

Не е известно дали f е изчислима!

Не е известно дали $\forall n : f(n) = 1$ (“нормалност” на π).

Пример

$$f(n) = \begin{cases} 1 & \text{ако } n \times '7' \text{ участват някъде в десет. предст. на } \pi. \\ 0 & \text{иначе} \end{cases}$$

Дали f е изчислима ?

Пример

$$f(n) = \begin{cases} 1 & \text{ако } n \times '7' \text{ участват някъде в десет. предст. на } \pi. \\ 0 & \text{иначе} \end{cases}$$

f е **изчислима**

Ако $\forall n : n \times '7'$ се среща: $\forall n : f(n) = 1$

Ако 7 се среща максимум n_0 пъти:

$$\longrightarrow f(n) = \begin{cases} 1 & \text{ако } n \leq n_0 \\ 0 & \text{иначе} \end{cases}$$

Очевдно е изчислима, защото е константа, за всички n , с изключение на кр. брой!

Пример

LBA: линейно ограничени машини на Тюринг

DLBA: детерминистични линейно ограничени машини на Тюринг

$$i(n) = \begin{cases} 1 & \text{if } \forall LBA M \exists DLBA D : L(M) = L(D) \\ 0 & \text{иначе} \end{cases}$$

Ние не познаваме функцията $i(n)$.

Но, $i(n)$ е константна функция и следователно

ИЗЧИСЛИМА.

Неизчислими функции

Нека $r \in \mathbb{R}$ е произволно.

$$f_r(n) = \begin{cases} 1 & \text{ако } n \text{ е начален сегмент в десет. предст. на } r. \\ 0 & \text{иначе} \end{cases}$$

Да допуснем: $\forall r : f_r$ е изчислима.

—→ \exists съществуват най-малко толкова изчислими функции, колкото са реалните числа.

Противоречие:

- Множеството от всички изчислими функции е изброимо- програмите са изброимо много-крайни низове
- \mathbb{R} не е изброимо.

Неизчислими функции

- Има неизчислими функции
- Множеството от всички изчислими функции е изброимо
(тъй като програмите, които ги изчисляват са изброимо много-крайни низове от краен брой символи).
- Всички функции са неизброимо много
- Но може ли да посичим конкретна неизчислима функция?

Тезис на Чърч-Тюринг

Изчислимите функции с машини на Тюринг са точно изчислимите в интуитивен смисъл. Не е тероема (не можем да го докажем), но всички го приемат.

Обосновка

- Всички познати изчислителни модели са еквивалентни.

това можем да го докажем

- Всички известни "интуитивно" изчислими функции са изчислими по Тюринг.

Изчислими **функции** с машини на Тюринг

$T = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, s, F)$ **изчислява** частичната функция

$$f_T : \Sigma^* \rightarrow \Gamma^* \Leftrightarrow$$

$$f_T(w) := \begin{cases} v & \text{ако } T \text{ завършва при } \mathbf{вход} \ w \\ & \text{с } \mathbf{изход} \ v \\ & ((s)w \Rightarrow u(q)v), q \in F \\ \perp = (\text{не е дефинирана}) & \text{иначе} \end{cases}$$

g е **изчислима по Тюринг** $\Leftrightarrow \exists T : f_T = g$

Забележка: ако $g(x) = \perp$, T не завършва.

Разрешими езици

Един език $L \subseteq \Sigma^*$ е **разрешим** \iff ако характеристикната функция χ_L е изчислима Тюринг.

$$\chi_L: \Sigma^* \rightarrow \{0, 1\} \quad \text{където} \quad \chi_L(w) = \begin{cases} 1 & \text{ако } w \in L \\ 0 & \text{иначе} \end{cases}$$

Например: $\{0^n 1^n : n \geq 0\}$ е разрешим.

Лема: Един език $L \subseteq \Sigma^*$ е разрешим, ако има машина на Тюринг T , която завършва винаги, и:

- $\forall w (w \in L \Rightarrow (s)w \vdash^* x(f)y)$ за някое $f \in F$
- $\forall w (w \notin L \Rightarrow (s)w \vdash^* x(q)y)$ за някое $q \notin F$ (Error)

Полуразрешими езици

Един език $L \subseteq \Sigma^*$ е **полуразрешим** \iff ако полухарактеристичната му функция χ'_L е изчислима Тюринг, където

$$\chi'_L(w) = \begin{cases} 1 & \text{ако } w \in L \\ \perp & \text{иначе} \end{cases}$$

Лема: Всеки разрешим език е полуразрешим.

Изчислими с машини на Тюринг функции в естествените числа

$f : \mathbb{N}^k \rightarrow \mathbb{N}$ е изчислима по Тюринг \Leftrightarrow

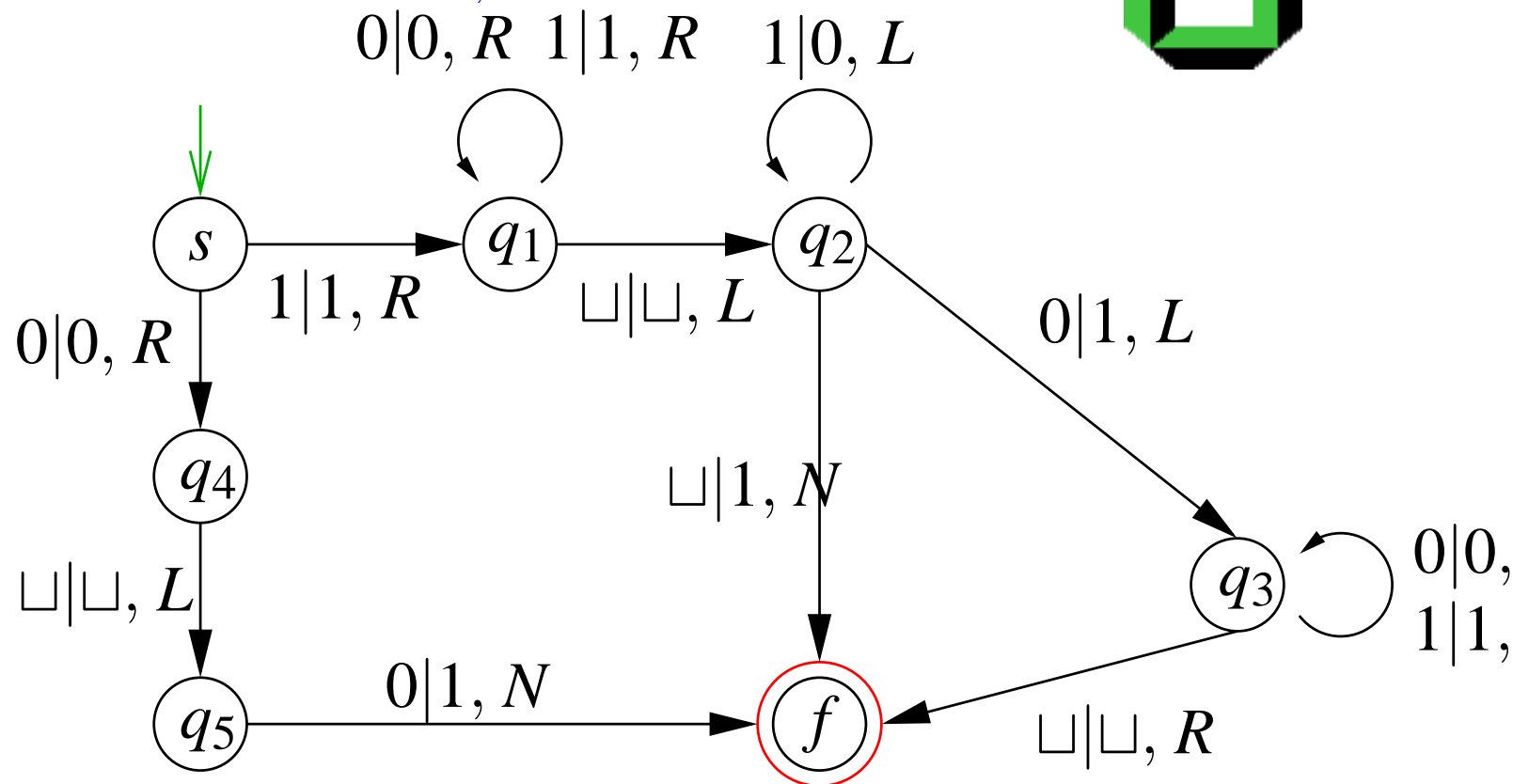
$\exists T = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, s, F) : \forall n_1, \dots, n_k, m \in \mathbb{N} :$

$f(n_1, \dots, n_k) = m \Leftrightarrow$

$(s)\text{bin}(n_1)\#\dots\#\text{bin}(n_k) \vdash^* u(q)\text{bin}(m), q \in F$

Пример

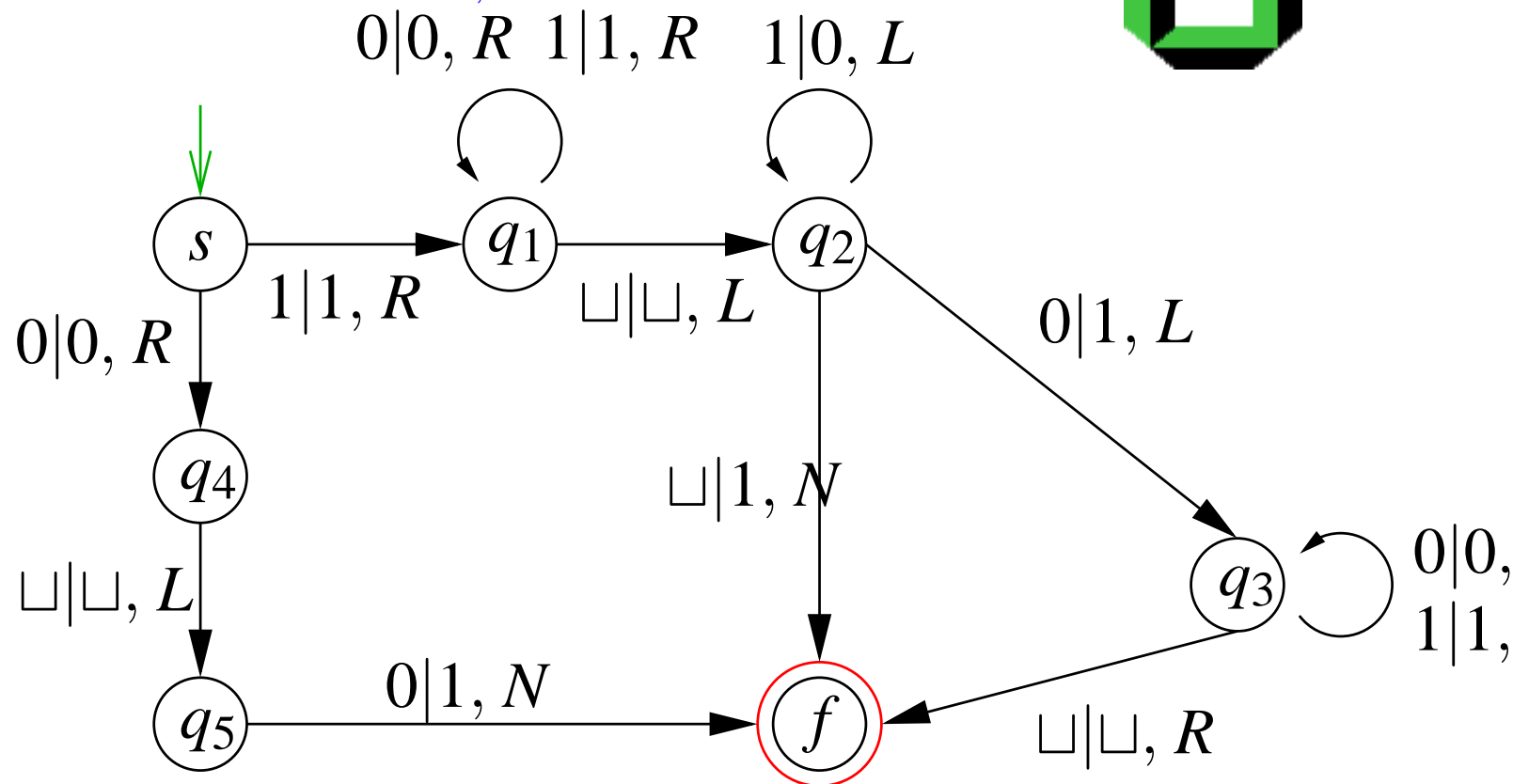

$$f(w) = \begin{cases} w + 1 & \text{ако } w \in 0 \cup 1(0 \cup 1)^*, \\ & w \text{ като двоично число} \\ \text{недефинирана} & \text{иначе} \end{cases}$$

Забележка: Непоказаните дъги са **безкрайни цикли**.

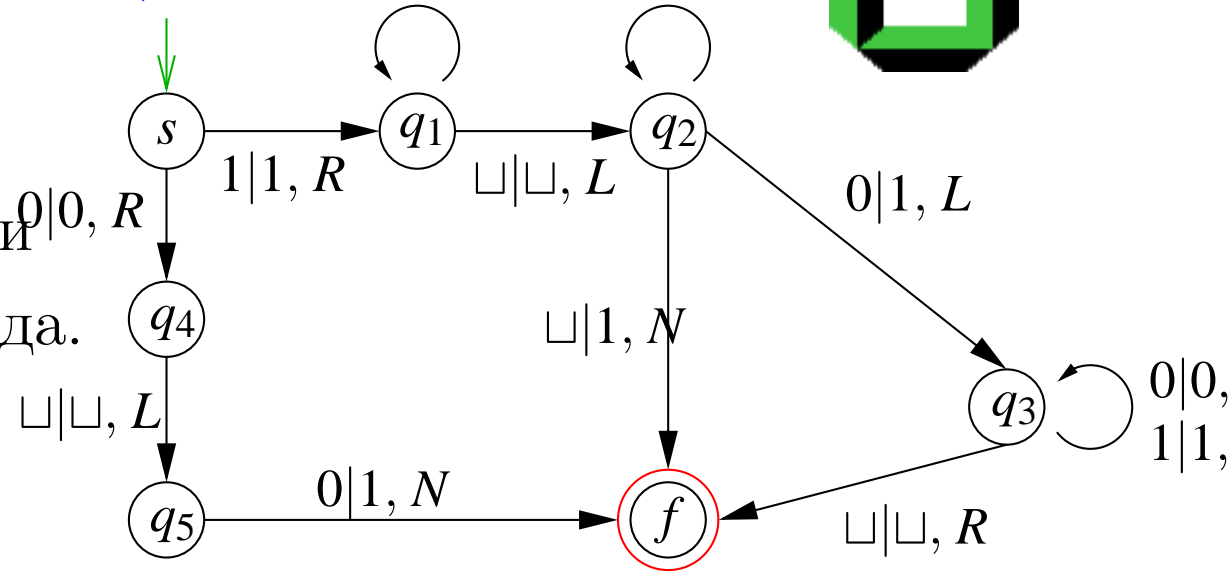
Пример

$(s)11 \vdash 1(q_1)1 \vdash 11(q_1) \vdash 1(q_2)1 \vdash (q_2)10 \vdash (q_2)\sqcup 00 \vdash (f)100$

Разглеждане на случаи
 по структурата на входа.
 Нека $w \in \{0, 1\}^*$,
 $a \in \{0, 1\}, n \geq 1$.

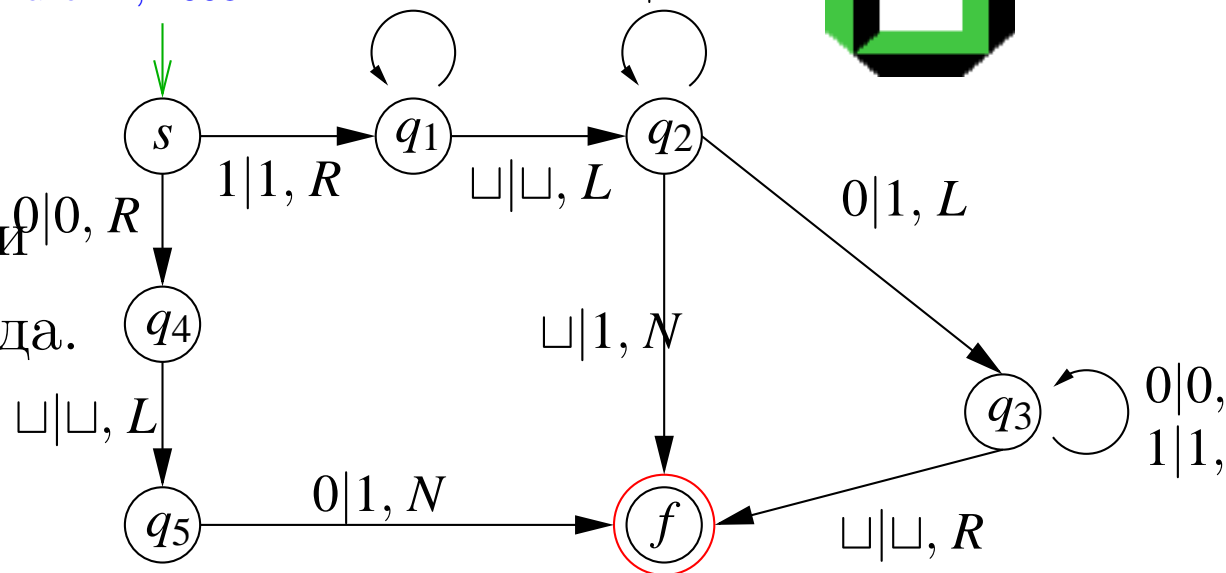

0: $(s)0 \vdash 0(q4) \vdash (q5)0 \vdash (f)1$

0aw: $(s)0aw \vdash 0(q4)aw$ не е дефинирана

Разглеждане на случаи
 по структурата на входа.
 Нека $w \in \{0, 1\}^*$
 $a \in \{0, 1\}, n \geq 1$.

$$1^n: (s)1^n \vdash 1(q_1)1^{n-1} \vdash 1^n(q_1) \vdash 1^{n-1}(q_2)1 \vdash (q_2)\sqcup 0^n \vdash (f)10^n$$

$$1w0: (s)1w0 \vdash 1(q_1)w0 \vdash 1w0(q_1) \vdash 1w(q_2)0 \vdash 1w(q_3)1 \vdash (q_3)\sqcup 1w1 \vdash (f)1w1$$

$1w01^n:$

$$(s)1w01^n \vdash 1(q_1)w01^n \vdash 1w01^n(q_1) \vdash 1w01^{n-1}(q_2)1 \vdash 1w(q_2)00^n \vdash 1w(q_3)10^n \vdash (q_3)\sqcup 1w10^n \vdash (f)1w10^n$$

Пример: Никъде недефиниранта функция

$$T = (\{s\}, \Sigma, \Gamma, \delta, s, \{\})$$

$$\forall a \in \Gamma : \delta(s, a) = (s, a, R)$$

Програмни техники и конструкции на машини на Тюринг

- Запомняне на символ
- Основни машини
- Комбиниране на машини - композиция и разклонение
- While-loops

Запомняне на символ (локални променливи)

Нека $x \in A \subseteq \Gamma$, ($|A| < \infty$!):

$$Q \rightsquigarrow Q \times A.$$

Пример M е МТ, която запамятава първия символ на входната дума и завършва успешно, ако той не се среща на друго място в думата.

$$\delta([s, \sqcup], 0) = ([q, 0], 0, R) \quad \delta([s, \sqcup], 1) = ([q, 1], 1, R)$$

$$\delta([q, 0], 1) = ([q, 0], 1, R) \quad \delta([q, 1], 0) = ([q, 1], 0, R)$$

$$\delta([q, 0], \sqcup) = ([f, \sqcup, N) \quad \delta([q, 1], \sqcup) = ([f, \sqcup, N)$$

Композиция и разклонение

Основни машини (за 1 стъпка): за всяко $b \in \Gamma$:

$$a : \delta(s, b) = (f, a, N)$$

$$L : \delta(s, b) = (f, a, L)$$

$$R : \delta(s, b) = (f, a, R)$$

Композиция

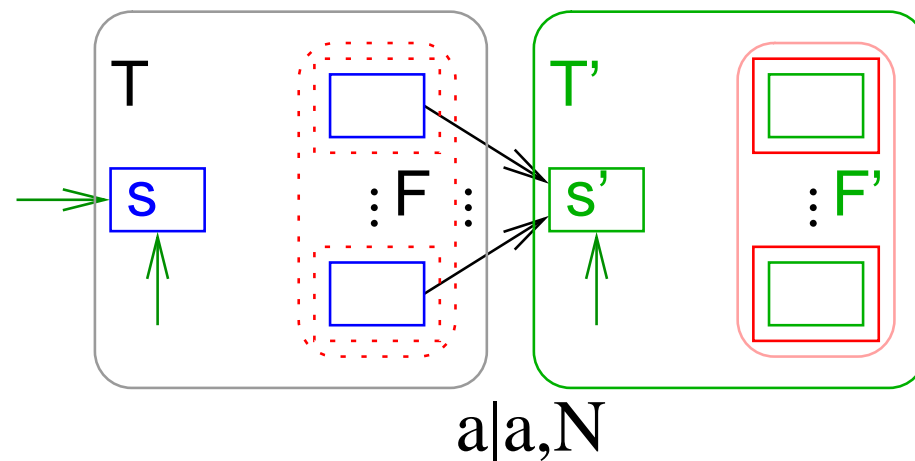
Дадено: $T = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, s, F)$ и $T' = (Q', \Sigma, \Gamma', \delta', s', F')$.

Изход: Машина на Тюринг $T^\circ = (Q^\circ, \Sigma, \Gamma^\circ, \delta^\circ, s, F')$ за

$$f_{T'}(f_T(x)): Q^\circ = Q \dot{\cup} Q' \quad \Gamma^\circ = \Gamma \cup \Gamma'$$

$$\delta^\circ(q, a) = \begin{cases} \delta(q, a) & \text{ако } q \in Q \setminus F \\ (s', a, N) & \text{ако } q \in F \\ \delta'(q, a) & \text{ако } q \in Q' \end{cases}$$

Разклонение

Дадено: $T = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, s, F)$, $T' = (Q', \Sigma, \Gamma', \delta', s', F')$ и $T'' = (Q'', \Sigma, \Gamma'', \delta'', s'', F'')$.

Изход: Машина на Тюринг $T^\circ = (Q^\circ, \Sigma, \Gamma^\circ, \delta^\circ, s, F')$

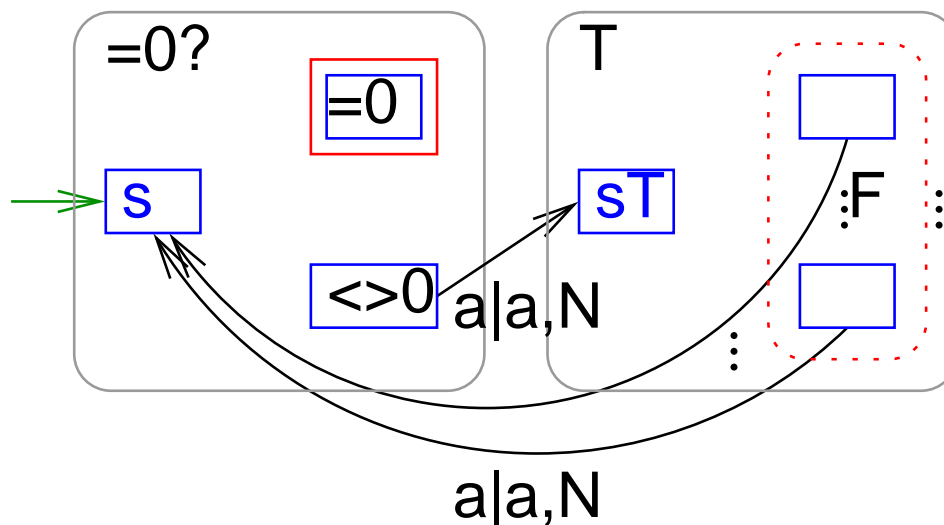
$$Q^\circ = Q \dot{\cup} Q' \dot{\cup} Q'', \quad \Gamma^\circ = \Gamma \cup \Gamma' \cup \Gamma''$$

$$f_{T^\circ}(x) = \begin{cases} f_{T'}(f_T(x)) & \text{ако } f_T(x) = a \\ f_{T''}(f_T(x)) & \text{ако } \downarrow f_T(x) \neq a \end{cases}.$$

$$\delta^\circ(q, b) = \begin{cases} \delta(q, b) & \text{ако } q \in Q \setminus F \\ (s', b, N) & \text{ако } q \in F \ \& \ b = a \\ (s'', b, N) & \text{ако } q \in F \ \& \ b \neq a \\ \delta'(q, b) & \text{ако } q \in Q' \\ \delta''(q, b) & \text{ако } q \in Q'' \end{cases}$$

While-loops: While $i \neq 0$ Do $\text{tape} := f_T(\text{tape})$

Примери: R_{\sqcup} - сканира надясно докато намери \sqcup
 (аналогично L_{\sqcup})

Copy: $(q)w\sqcup \vdash (f)w\sqcup w$ - копира думата

Shift R: $(q)\sqcup w\sqcup \vdash (f)w\sqcup w$ - премества думата надясно

Многолентови машини на Тюринг

k - лентова машина на Тюринг (k - глави):

$T = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, s, F)$, където

$\delta : Q \times \Gamma^k \rightarrow Q \times \Gamma^k, \{L, R, N\}^k$.

$\delta(q, (a_1, \dots, a_k)) = (p, (b_1, \dots, b_k), (C_1, \dots, C_k))$,

$C_1, \dots, C_k \in \{L, R, N\}$.

Теорема За всяка k -лентова машина на Тюринг M съществува еднолентова машина на Тюринг M' , такава че за всяка дума x на първата лента $M(x)$ завършва с резултат y на първата лента $\iff M'$ завършва над x с резултат y .

Идея

$$\Sigma' = \Sigma \cup (\Sigma \times \{0, 1\})^k.$$

На i -та позиция единица показва главата на i -тата лента.

- Фаза 1. Замества всеки символ a_i с $(a_i, 0, \sqcup, 0, \dots, \sqcup, 0)$.
Отпред $(\sqcup, 1, \sqcup, 1, \dots, \sqcup, 1)$.
- Фаза 2. Симулира изчислението на M върху M'
докато M завърши
 - (а) сканиране надясно : запомня къде са главите
 - (б) сканиране наляво и надясно за симулиране на M
- Фаза 3. Преобразува всеки k -местен символ в унарен символ: $(b_1, 0, \dots, b_k, 0) \rightsquigarrow b_1$. Игнорира другите ленти без първата.

Варианти на машини на Тюринг

k глави: $\delta : Q \times \Gamma^k \rightarrow Q \times \Gamma^k \times \{L, R, N\}^k$

k ленти: т.е. по една глава за лента

d -размерна лента: например $d = 2$,

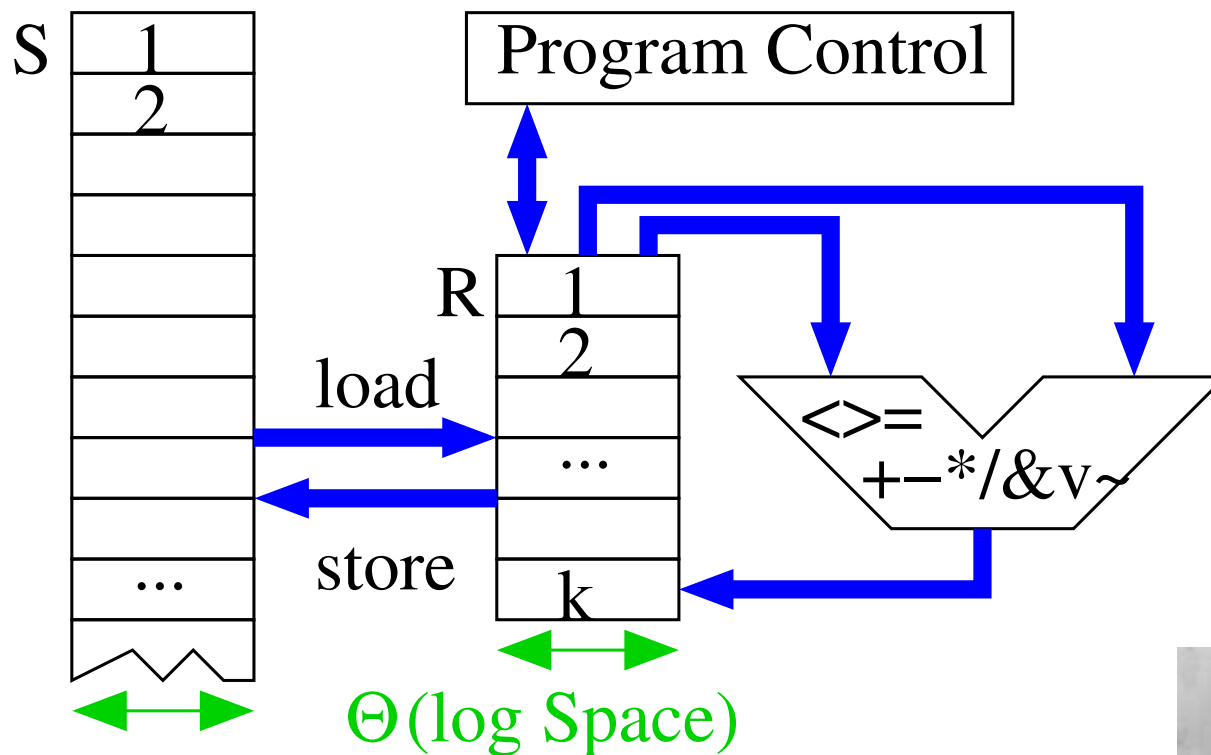
$$\delta : Q \times \Gamma \rightarrow Q \times \Gamma \times \{L, R, U, D, N\}$$

вероятностни: допълнително инструкции за движение на главата с рандом бит

Времето T за k -лентова-МТ $\rightarrow \mathcal{O}(T^2)$ за едно-лентова-МТ

RAM: Машини с директен достъп до паметта (random access memory)

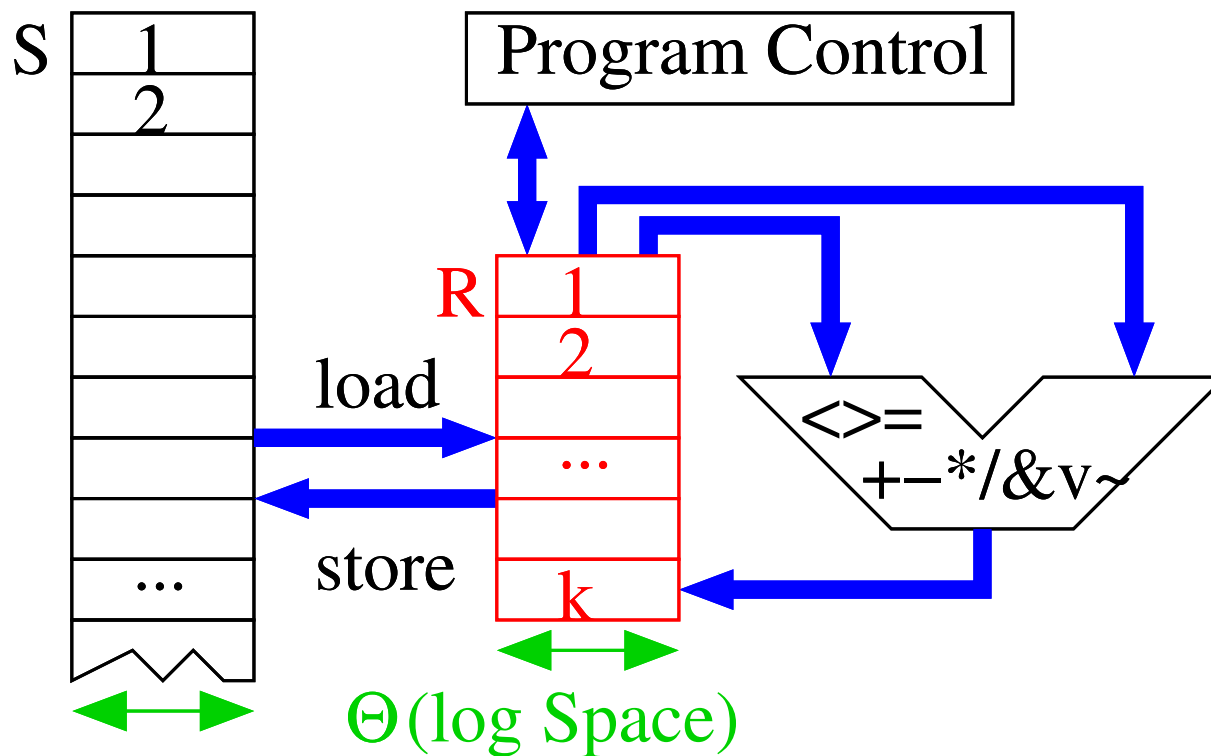

Модерна (RISC) адаптация
на фон Ноймановия модел [1945]

Регистри

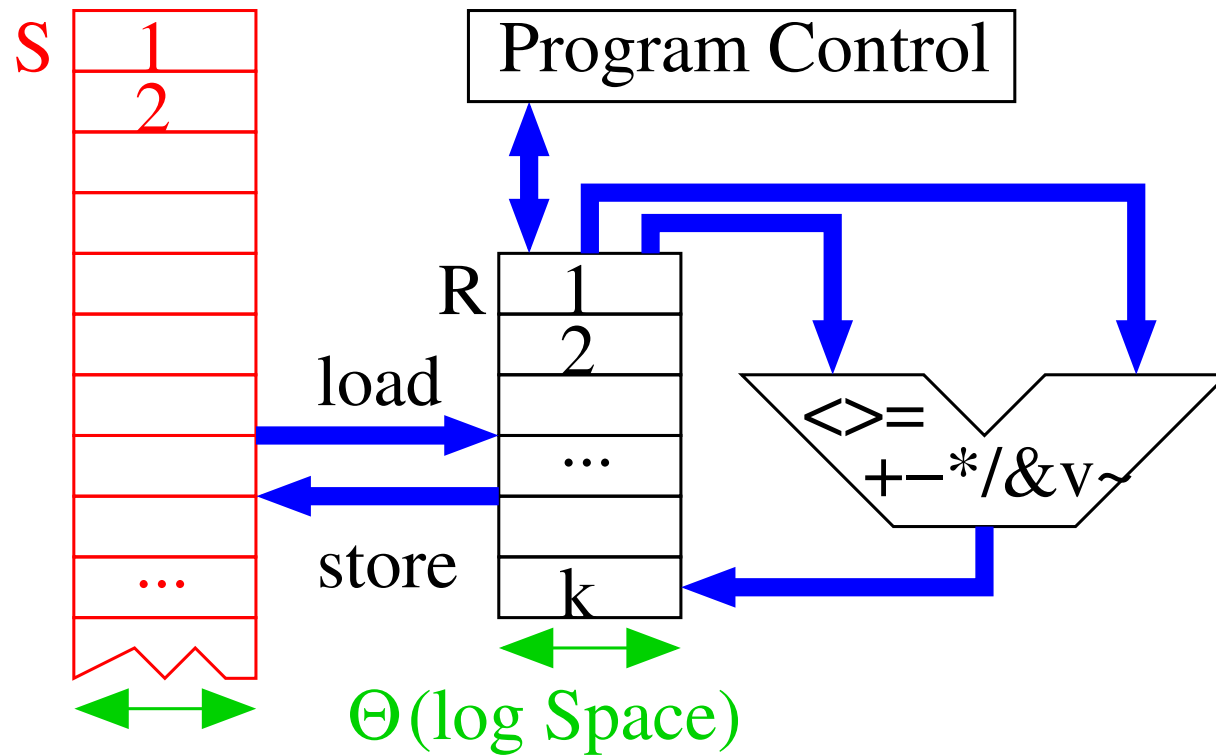
k (всяка константа) регистри

R_1, \dots, R_k за

(малки) числа

Основната памет

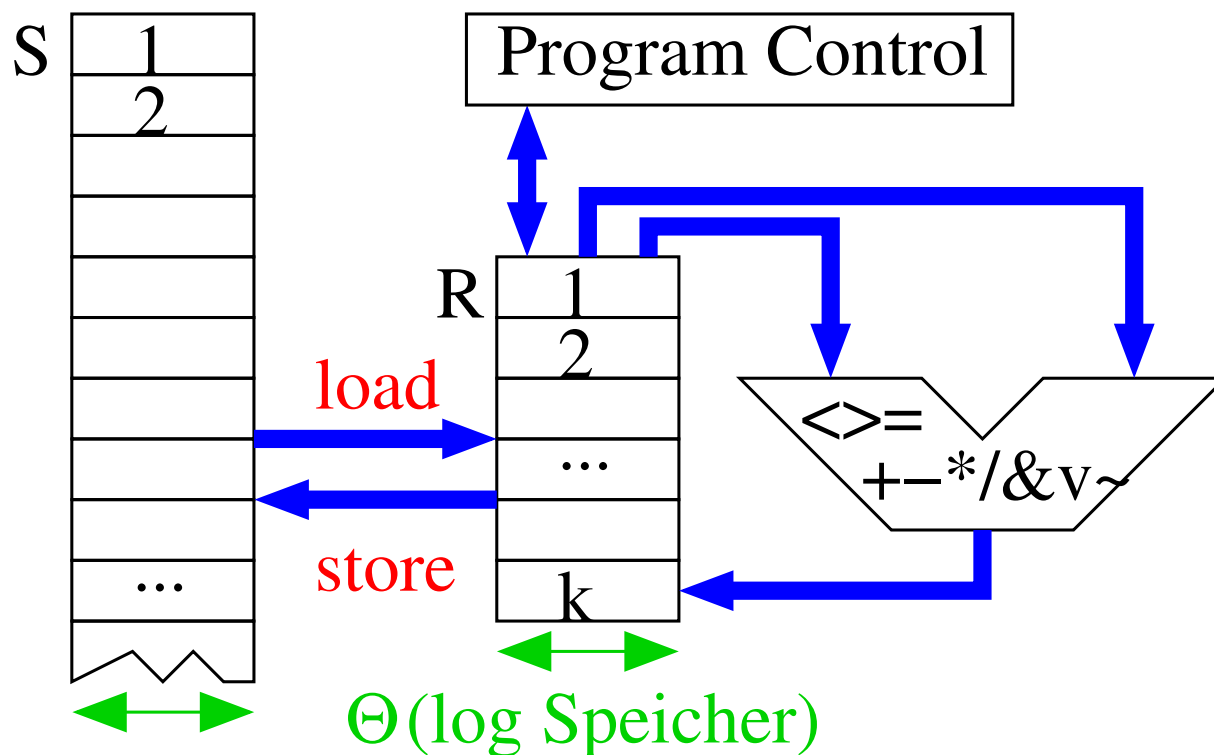

Неограничен брой клетки

$S[1], S[2] \dots$ за
(малки) числа

Достъп до паметта

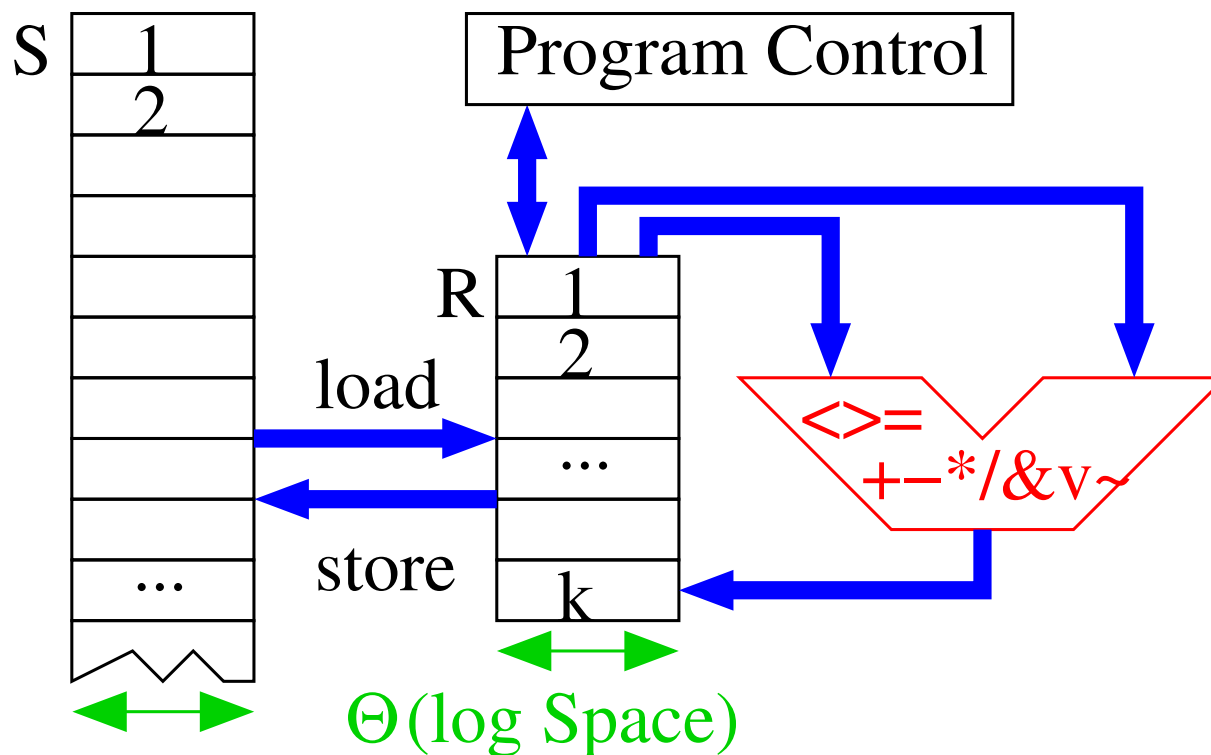

$R_i := S[R_j]$ **зарежда** съдържанието на клетката от паметта $S[R_j]$ в регистър R_i .

$S[R_j] := R_i$ **запомня** регистъра R_i в клетката $S[R_j]$.

Изчисление

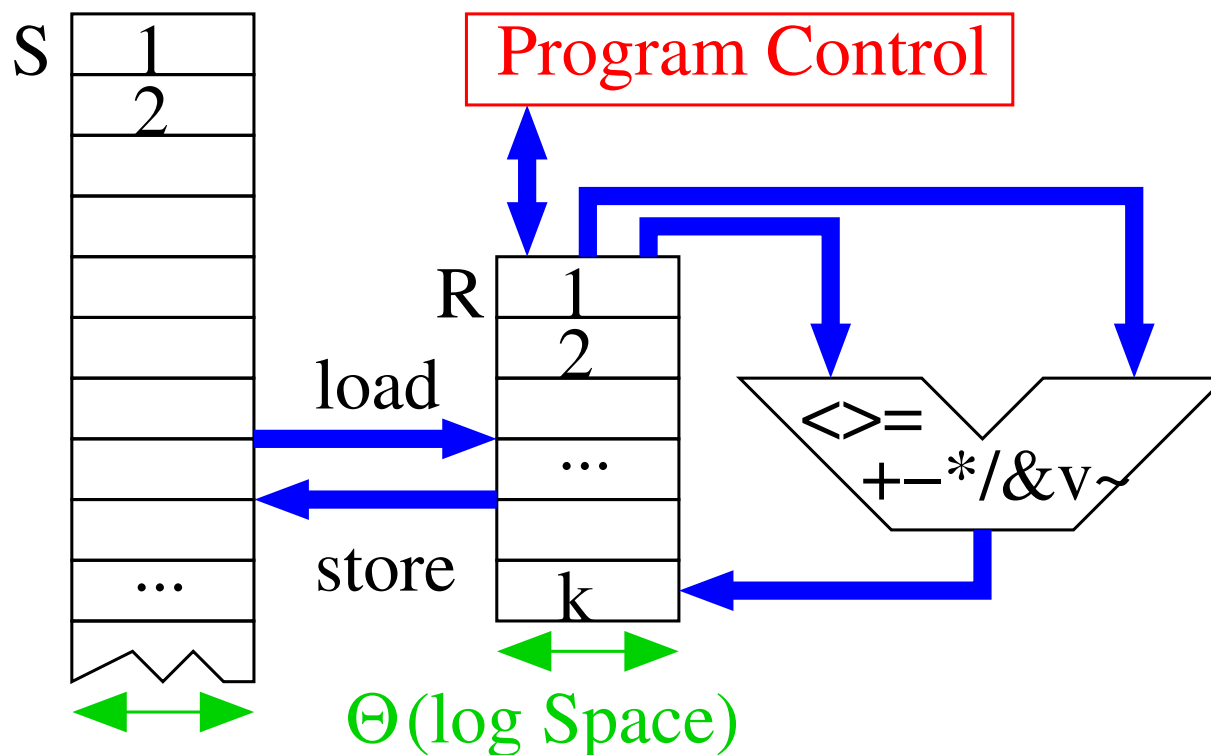

$R_i := R_j \odot R_\ell$ Регистрова аритметика.

‘ \odot ’ означава голямо количество от операции
 аритметични, сравнения, логически

Условен преход

$JZ j, R_i$ продължава изпълнението на програмата с команда с етикет j (goto j) ако $R_i = 0$

"'Малки'" цели числа?

Алтернативи:

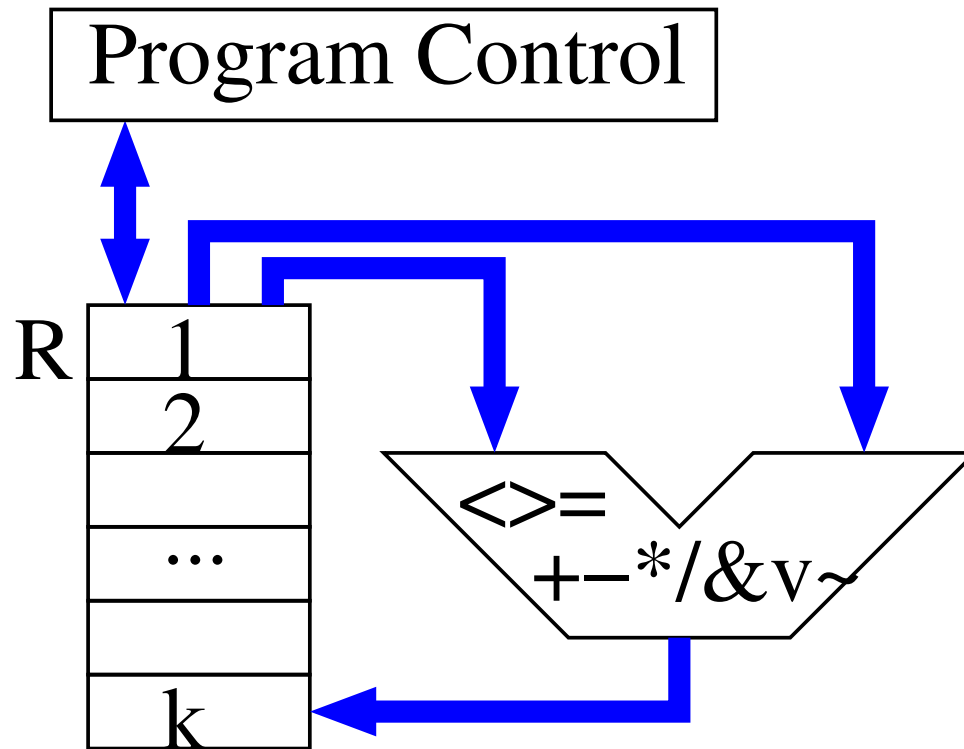
Краен брой битове (64?): теоретически незадоволително,
защото се адресира само крайна памет \rightsquigarrow краен
автомат

Произволен брой: твърде оптимистично

Достатъчно, за да се адресират всички клетки от паметта:
Най-добрият компромис.

Машини с Неограничени Регистри (МНР)
 \approx RAM – памет + произволно големи числа +
произволен (краен) брой (Шефердсон, Стържиц, 1963)

МНР-изчислимост

Конфигурация: (q, R_1, \dots, R_k)

q е брояч на програмните команди

" \vdash^* " дефинирахме.

$f : \mathbb{N}^{k'} \rightarrow \mathbb{N}$, $k' \leq k$ е **МНР** изчислима \Leftrightarrow

\exists МНР $M : \forall n_1, \dots, n_{k'}, m \in \mathbb{N} :$

$$f(n_1, \dots, n_{k'}) = m \Leftrightarrow$$

$$(1, n_1, \dots, n_{k'}, 0^{k-k'}) \vdash^* (q, f(n_1, \dots, n_k), \dots)$$

with PROGRAM[q] = HALT

RAM-ИЗЧИСЛИМОСТ

Конфигурация: (q, R_1, \dots, R_k, S)

Нека M е RAM:

вход: $w \in \Sigma^n$ in $S[1], \dots, S[n]$

изход: $f_M(w)$ in $S[1], \dots, S[|f_M(w)|]$

когато HALT-командата се изпълни.

Рзаглеждаме естествени числа и трябва да ги кодираме!

Аналогично като МТ

Езици за програмиране от високо ниво

Java, C/C++, Pascal,...

ML, Lisp,...

Prolog, Oz,...

...

са най-популярните програмни модели за нас.

Компилаторите транслират програмата в RAM-код.

LOOP-Програми

Най-малкият програмен език за теория на изчислимостта:

```

 $\mathbb{N}$  main( $\mathbb{N}x_1, \dots, \mathbb{N}x_k$ ) {
     $\mathbb{N} x_0 = 0; \mathbb{N} x_{k+1} = 0; \mathbb{N} x_{k+2} = 0; \dots$ 
    тяло;
    return  $x_0$ ;
}
    
```

В тялото е разрешено да използваме:

Присвояване: $x_i := x_j + c, c \in \{-1, 0, 1\}$ $0 - 1 := 0$

‘;’: Редица от инструкции

loop x_i : **Loop.** Изпълни x_i пъти. Началното съдържание на x_i е в сила преди първото изпълнение .

LOOP-Програма

Наблюдение: Loop-програмата винаги свършва.

Дефиниция: f е **Loop-изчислима**, ако
 \exists Loop-програма P , която изчислява f .

Въпрос: кои функции са Loop-изчислими?

Има ли изчислими функции, които **не** са
Loop-изчислими?

Loop-Програми.

$x := x + c$ // $c \in \mathbb{Z}$

$x := y + z$

$x := y \dot{-} z$ // $y \dot{-} z = y - z$ ако $y \geq z$, 0 иначе

$x := y \cdot z$

$x := y \operatorname{div} z$

$x := y \operatorname{mod} z$

произволен аритметичен израз

if $x \neq 0$ then ...

Пример: Събиране $x_0 := x_1 + x_2$

$x_0 := x_1$

loop x_2

$x_0 ++$

Пример: Умножение $x_0 := x_1 \cdot x_2$

loop x_1

$x_0 := x_0 + x_2$

Пример: if $x = 0$ then A

$y := 1$

loop x

$y--$

loop y

A

While-program

Минимален програмен език за теория на изчислимостта:

```
 $\mathbb{N}$  main( $\mathbb{N}x_1, \dots, \mathbb{N}x_k$ ) {  
     $\mathbb{N} x_0 = 0; \mathbb{N} x_{k+1} = 0; \mathbb{N} x_{k+2} = 0; \dots$   
    тяло;  
    return  $x_0$ ;  
}
```

В тялото са разрешени следните оператори:

Присвояване: $x_i := x_j + c, c \in \{-1, 0, 1\}$ $0 - 1 := 0$

‘;’: Редица от оператори

while($x_i \neq 0$): цикли

WHILE симулира LOOP

loop x do

P

\rightsquigarrow

$y := x$

while $y \neq 0$ do

$y := y - 1$

P

// y не участва в P

Може ли While да се симулира с помощта на
LOOP?

Не !

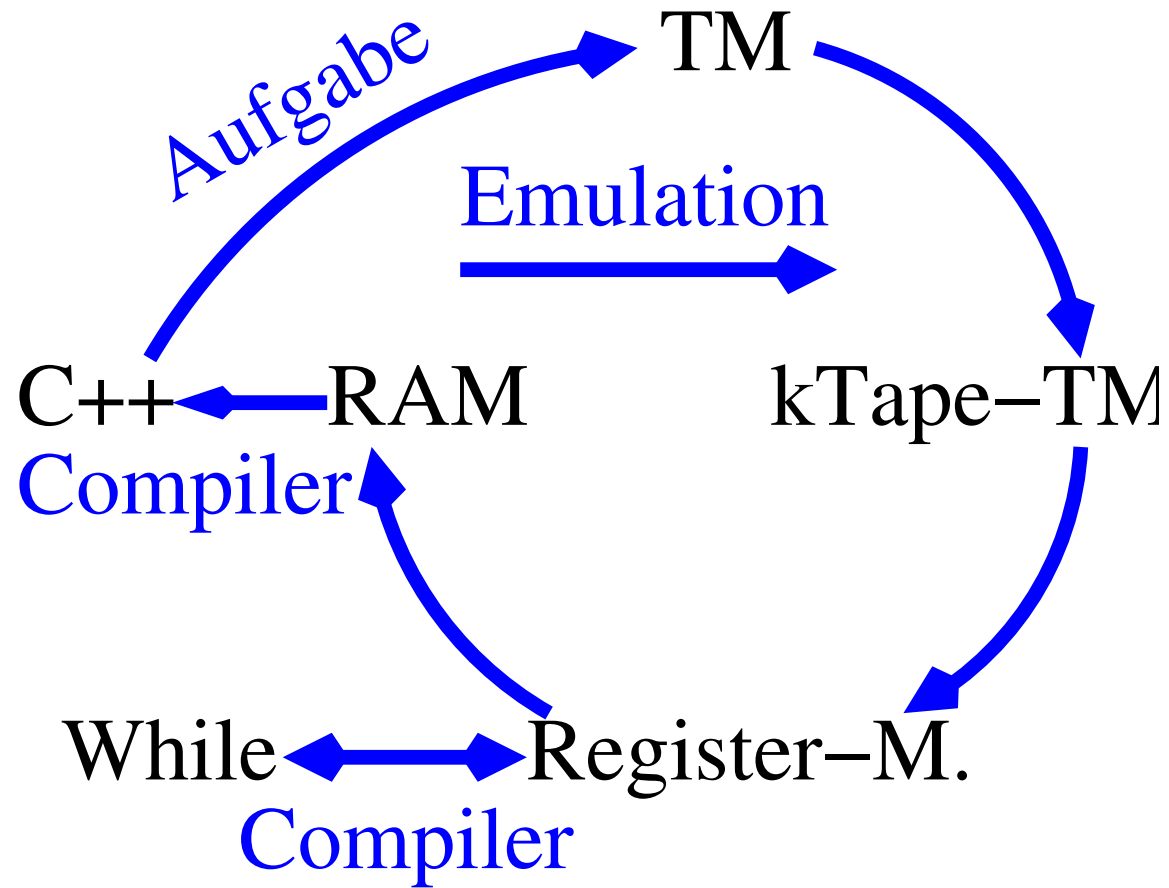
Защо?

Поне всяка тотална Тюрингово изчислима функция ?

↪ не по-късно

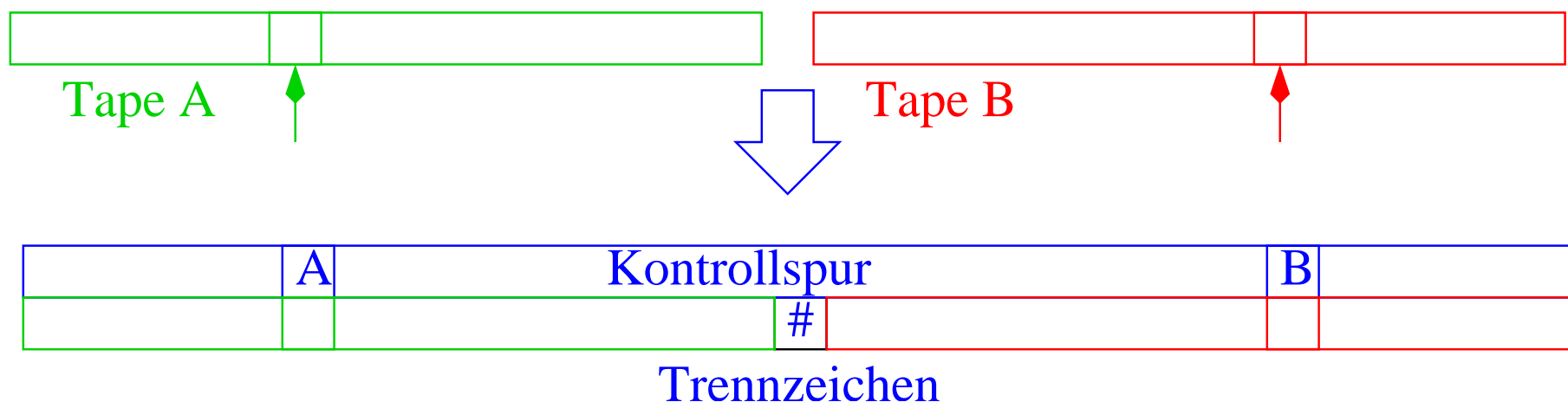

Еквивалентност на машинните модели

Машина на Тюринг емулира k -лентова-МТ

- Непразните думи на лентите ги събираме в една с разделители
- Позициите на главите се маркират
- Едно състояние запаметява $k - 1$ символи от лентите

Времето T с k -лентова-МТ $\rightarrow \mathcal{O}(T^2)$ за 1-л.-МТ.

k -лентова-МТ емулира МНР

- По една лента за регистър (двоичен или унарен формат)
- Отделно състояние за всяка програмна команда
- Подпрограми за аритметиката
- Присвояване \rightarrow Сору

МНР емулира RAM

Идея: допълнителен регистър R_S представлящ паметта:

$$R_S = \sum_i S[i] \cdot 2^{bi}$$

с b = броят на RAM битовете

$S[i]$ в R_j **зареждане**:

$$R_j := \frac{R_S}{2^{bi}} \bmod 2^b .$$

$S[i] := 0$:

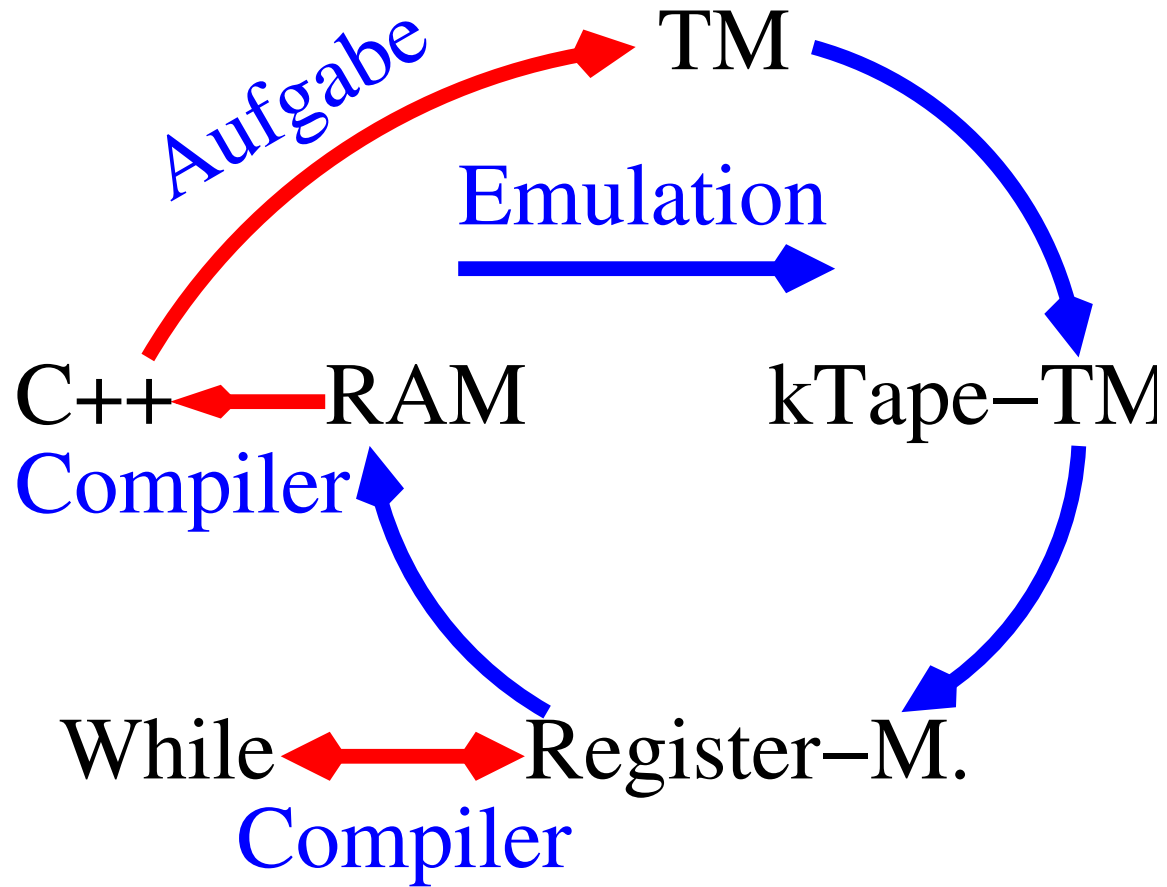
$$R_S := R_S - \left(\frac{R_S}{2^{bi}} \bmod 2^b \right) 2^{bi}$$

R_j в $S[i]$ **запазване**:

$$S[i] := 0; R_S := R_S + R_j \cdot 2^{bi}$$

Еквивалентност на машинните модели

Алгоритми на Марков

Детерминистични правила за заместавне.

Дадено: вход $w \in \Sigma^*$

Множество от правила $\Delta \in (\Gamma^* \times \Gamma^*)^*$

while $\exists(\ell, r) \in \Delta, u, v \in \Gamma^* : w = u\ell v$ do

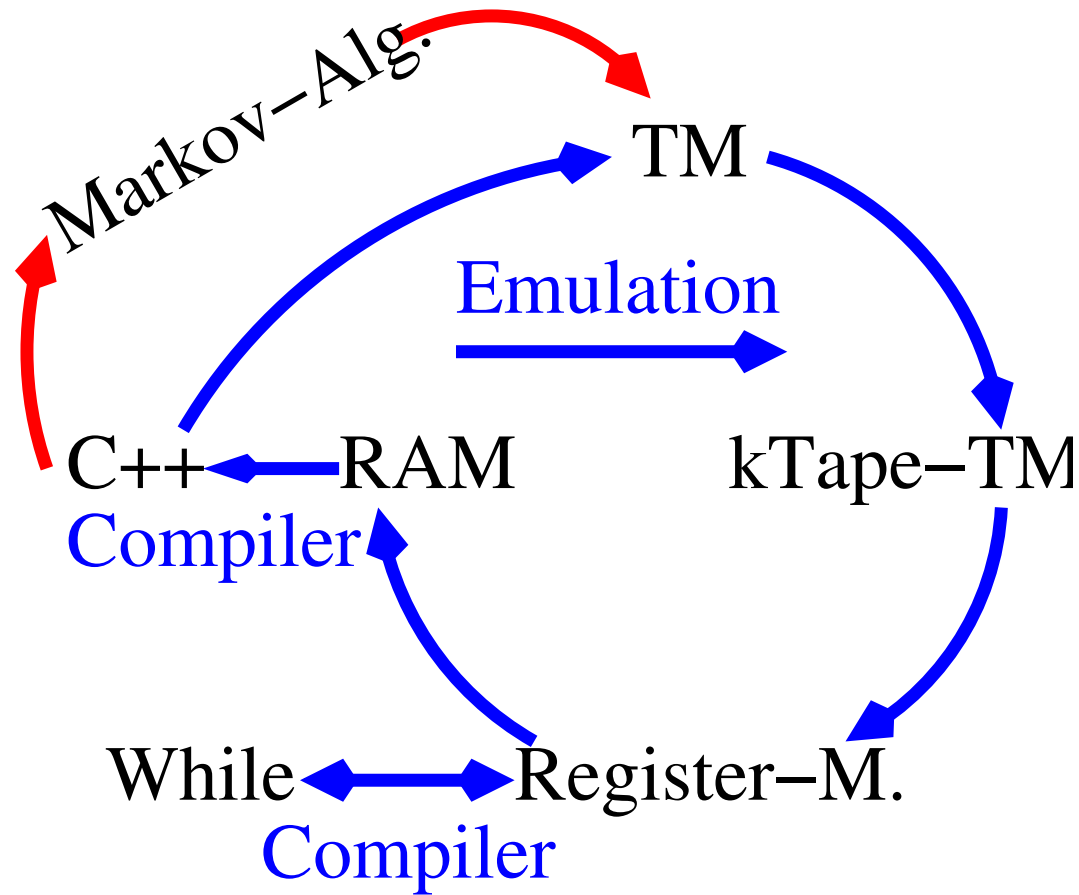
 намери първото правило $(\ell, r) \in R$

 и най-късата дума $u \in \Gamma^*$, такава че $w = u\ell v$ за някоя v

$w := urv$

Алгоритми на Марков: Еквивалентност с МТ

Алгоритми на Марков: Еквивалентност с МТ

Дадено: МТ $M = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, s, F)$ с вход w .

Нека наблюдаваме отляво и отдясно \sqcup .

Да разгледаме алгоритъм на Марков за азбуката $Q \cup \Gamma \cup \{(\cdot)\}$.

$\Delta = \dots$ Специални правила за преходите

- $\langle ((q)a, (q')a') : \delta(q, a) = (q', a', N) \rangle$
- $\langle (c(q)a, (q')ca') : \delta(q, a) = (q', a', L) \rangle$
- $\langle ((q)ac, a'(q')c) : \delta(q, a) = (q', a', R) \rangle$

вход: алгоритъм на Марков $\sqcup(s)w\sqcup$

Изход последователност от **конфигурациите** на МТ!

Полу-Туреви системи

Приличат на недетерминистични алгоритми на Марков.

Също Тюрингово мощни.

Нашата МТ-симулация има винаги едно приложимо правило.

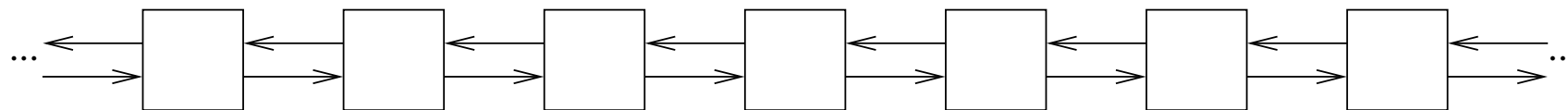

Клетъчни автомати

Да разгледаме крайният автомат $(\{0, 1\}, \{0, 1\}^2, \delta, \theta)$ с

Q	0	1	0	1	0	1	0	1
$L \times R$	(0,0)	(0,0)	(0,1)	(0,1)	(1,0)	(1,0)	(1,1)	(1,1)
δ	0	1	1	1	0	1	1	0

Свържете безкрайно много такива автомати във верига.

[М. Кук 2002]: Този модел е Тюринг-мощен.

виж също в Wikipedia "правило 110 клетъчен автомат"

Квантов компютър

- Един **Qubit** запаметява суперпозициите 0 и 1 (и 0 и 1- едновременно).
- Изчисления с n Qubit-а дава суперпозицията на 2^n класически изчисления
- Квантовият компютър може за полиномиално време да **факторизира** и може да получи **дискретни логаритми**
- Това дава възможност много криптографски алгоритми да се реализизрат бързо

Квантов компютър: теория на изчислимостта и сложността

- Предположения от теория на сложността:
 - Факторизирането, $DLog$ не са в P (същото и с рандомизацията)
 - Факторизирането, $DLog$ не са NP .

- Машините на Тюринг могат да симулират квантовия компютър

Резултат: Квантовите компютри са по-бързи, но не по-мощни от класическите компютри

2.3 Примитивно-рекурсивни и μ -рекурсивни функции

не тук

2.4 Функция на Акерман

[Акерман 1928, Хермес]

Function $a(x, y)$

if $x = 0$ then return $y + 1$

if $y = 0$ then return $a(x - 1, 1)$

return $a(x - 1, a(x, y - 1))$

Твърдение: a е тотална, МТ-изчислима функция

Д-во:

рекурсия \rightsquigarrow стек с RAM \rightsquigarrow МТ

Тоталност на функцията на Акерман

Д-во: Индукция по **лексикографската наредба** на (x, y) :

База: $a(0, y) = y + 1$

Индукционна стъпка за $y = 0$:

$$a(x, 0) = a(x - 1, 1),$$

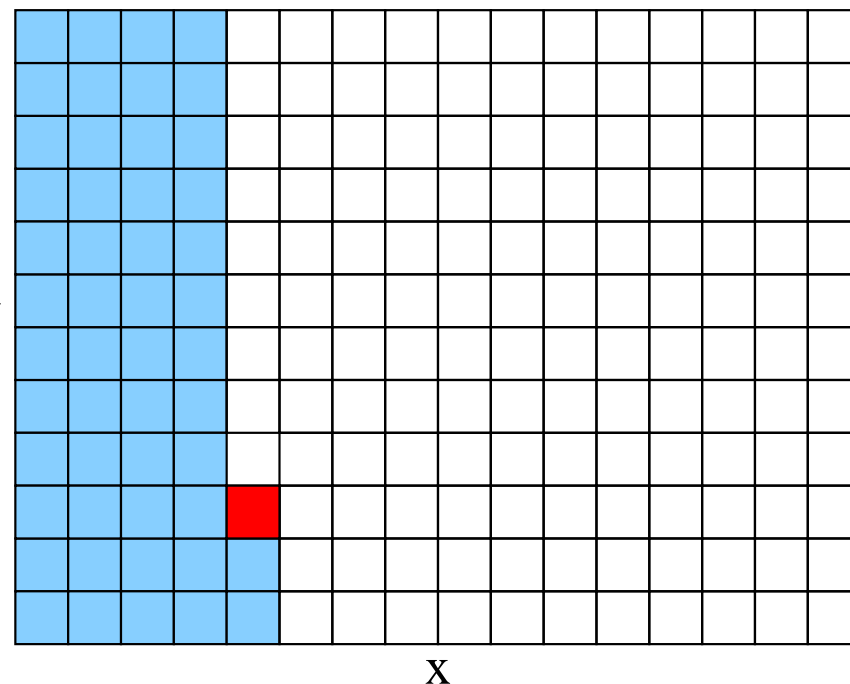
завършва по ИП $(x - 1, 1) < (x, 0)$

Индукционна стъпка за $x, y > 0$:

$a(x - 1, a(x, y - 1))$ завършва

$(x, y - 1) < (x, y)$ и

$(x - 1, a(x, y - 1)) < (x, y)$

Колко големи числа може да пресмята една
Loop програма?

Дефиниция:

Нека за една Loop програма P

$\mathbf{x} = (x_0, x_1, \dots)$ **ВХОДНИЯТ** вектор от променливи.

Произволни!

$\mathbf{x}' = (x'_0, x'_1, \dots)$ векторът на променливите, с която програмата **завършва**.

$$f_P(\mathbf{x}) := \sum_{i \geq 0} x'_i$$

$$f_P(n) := \max \left\{ f_P(\mathbf{x}) : \sum_{i \geq 0} x_i \leq n \right\}$$

функцията на Акерман **не** е Лоор-изчислима

Д-во: Да допуснем, че a е Лоор-изчислима.

—→ $a(n, n) = g(n)$ е изчислима с Лоор-програма G .

—→ $a(n, n) = g(n) \leq f_G(n)$

Но ние ще покажем:

Лема Е: \forall Лоор-програма $P : \exists k : \forall n \in \mathbb{N} : f_P(n) < a(k, n)$.

Противоречие.

Пример

$$a(0, y) = y + 1$$

$$\begin{aligned} a(1, y) &= a(0, a(1, y - 1)) = a(1, y - 1) + 1 = \\ & a(0, a(1, y - 2)) + 1 = a(1, y - 2) + 2 = \dots = \\ & a(1, 0) + y = y + a(0, 1) = y + 2 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} a(2, y) &= a(1, a(2, y - 1)) = 2 + a(2, y - 1) = \dots \\ &= 2y + a(2, 0) = 2y + a(1, 1) = 2y + 3 \end{aligned}$$

Пример

$$a(2, y) = 2y + 3$$

$$a(3, y) = a(2, a(3, y - 1)) = 2a(3, y - 1) + 3$$

$$= 2a(2, a(3, y - 2)) + 3 = 4a(3, y - 2) + 3(1 + 2)$$

$$= 4a(2, a(3, y - 3) + 3(1 + 2)) = 8a(3, y - 3) + 3(1 + 2 + 4)$$

$$= \dots = 2^y \underbrace{a(3, 0)}_{=5} + 3 \underbrace{(1 + 2 + \dots + 2^{y-1})}_{=2^y - 1}$$

$$= 2^{y+3} - 3$$

Пример

$$a(3, y) = 2^{y+3} - 3$$

$$a(4, y) = a(3, a(4, y-1)) = 2^{a(4, y-1)+3} - 3$$

$$= 2^{a(3, a(4, y-2))+3} - 3 = 2^{2^{a(4, y-2)+3} - 3 + 3} - 3$$

$$= 2^{2^{a(3, a(4, y-3))+3}} - 3 = 2^{2^{2^{a(4, y-3)+3} - 3 + 3}} - 3$$

$$= \dots = 2^{\overbrace{a(4, 0)}^{=a(3, 1)=2^{1+3}-3} + 3} - 3 = 2^{2^{16}} - 3$$

$$a(4, 2) = 2^{2^{16}} - 3 = 2^{65536} - 3$$

Моноотонност на функцията на Акерман

Лема А: $y < a(x, y)$

Лема В: $a(x, y) < a(x, y + 1)$

Лема С: $a(x, y + 1) \leq a(x + 1, y)$

Лема D: $a(x, y) < a(x + 1, y)$

Лема BD: $a(x, y) \leq a(x', y')$ ако $x \leq x'$ и $y \leq y'$

Д-во: Упражнение. Индукция,...

Лема Е: $\forall \text{Loop-program } P : \exists k : \forall n \in \mathbb{N} : f_P(n) < a(k, n)$.

Д-во: Индукция по дефиницията на Loop-програма.

База на индукцията:

$$f_{\text{emptyprogram}}(n) = n < n + 1 = a(0, n).$$

$$f_{x := y+c}(n) \leq 2n + 1 < 2n + 3 = a(2, n)$$

Индукционна стъпка за $P = P_1; P_2$:

По ИП $\exists k_1, k_2 : f_{P_1}(n) < a(k_1, n) \wedge f_{P_2}(n) < a(k_2, n)$.

Нека $k_3 = \max\{k_1 - 1, k_2\}$. Тогава:

$f_P(n) \leq f_{P_2}(f_{P_1}(n))$	Деф. f_P
$< a(k_2, f_{P_1}(n))$	ИП
$< a(k_2, a(k_1, n))$	ИП, МОНОТОННОСТ
$\leq a(k_3, a(k_3 + 1, n))$	МОНОТОННОСТ
$= a(k_3 + 1, n + 1)$	Деф. a
$\leq a(k_3 + 2, n)$	Лема В

Индукционна стъпка за $P = \mathbf{loop} \ x_i \ \mathbf{do} \ Q$:

Нека x_i не е от Q (напр. копирана в нова променлива).

По ИП $\exists k : f_Q(n) < a(k, n)$.

Нека \mathbf{x} е един вход за $f_P(\mathbf{x})$ и е увеличен с $\sum_j x_j \leq n$.

Нека $m \leq n$ да е стойността на x_i в \mathbf{x}

$$\begin{aligned}
 f_P(n) &= f_P(\mathbf{x}) \\
 &\leq \underbrace{f_Q(f_Q(\dots f_Q(n-m)\dots))}_{m \text{ ПЪТИ}} + m && \text{Деф. } m \\
 &\leq a(k, \underbrace{f_Q(f_Q(\dots f_Q(n-m)\dots))}_{m-1 \text{ ПЪТИ}}) + m - 1 && \text{ИП} \dots \\
 &\leq \underbrace{a(k, a(k, \dots a(k, n-m)\dots))}_{m \text{ ПЪТИ}} + m - m && \text{ИП}
 \end{aligned}$$

Индукционна стъпка за $P = \mathbf{loop} \ x_i \ \mathbf{do} \ Q:$

$$\begin{aligned}
 f_P(n) &\leq \underbrace{a(k, a(k, \dots a(k, n - m) \dots))}_{m \text{ пъти}} \\
 &< \underbrace{a(k, a(k, \dots a(k, a(k + 1, n - m) \dots))}_{m-1 \text{ пъти}} && \text{МОНОТОННОСТ} \\
 &= \underbrace{a(k, a(k, \dots a(k, a(k + 1, n - m + 1) \dots))}_{m-2 \text{ пъти}} && \text{Деф. } a \\
 &= \dots = a(k + 1, n - 1) && \text{Деф. } a \\
 &\leq a(k + 1, n) && \text{МОНОТОННОСТ}
 \end{aligned}$$

qed.

По-бързо растящи функции

$k \mapsto$

$\max \{ f_P(0) : P \text{ завършваща } \text{While-програма} \text{ с } k \text{ инструкции.} \}$

Busy Beaver

$\Sigma(n)$: $\max_{\delta} \#$ **единици**, които са на лентата след като DMT $(\{1, \dots, n, Z\}, \emptyset, \{0, 1\}, \delta, 1, \{Z\})$ завършва (празен вход).

$S(n)$: $\max_{\delta} \#$ **преходи**, които една DMT $(\{1, \dots, n, Z\}, \emptyset, \{0, 1\}, \delta, 1, \{Z\})$ прави преди да завърши(празен вход).

Busy Beaver

$\Sigma(n)$, $S(n)$ са тоатлни **НЕ ИЗЧИСЛИМИ** функции.

n	$\Sigma(n)$	$S(n)$
1	1	1
2	4	6
3	6	21
4	13	107
5	$\geq 4\ 098$	$\geq 47\ 176\ 870$
6	$> 1.29 \cdot 10^{865}$	$> 3 \cdot 10^{1730}$

[<http://www.drb.insel.de/~heiner/BB/>],

[<http://www.logique.jussieu.fr/~michel/ha.html>]

Busy Beaver

n:	6	5	4	3	2	
q/in	0	1	0	1	0	1
A:	B1R F0L; B1R C1L; B1R B1L; B1R Z1L; B1R B1L					
B:	C0R D0R; C1R B1R; A1L C0L; B1L C0R; A1L Z1R					
C:	D1L E1R; D1R E0L; Z1R D1L; C1L A1L;					
D:	E0L D0L; A1L D1L; D1R A0R;					
E:	A0R C1R; Z1R A0L;				n=1:	
F:	A1L Z1R;				H1N ---	

Бавно растящи функции

Обратна функция на Акерман

$$\alpha(m, n) := \min \{i \geq 0 : a(i, \lfloor m/n \rfloor) > \log_2 n\}$$

За всеки реалистичен случай $\alpha(m, n) \leq 5$.

Но $\alpha(m, n) \notin O(1)$.

Важна структура от данни има сложност $m^{\Theta(\alpha(m, n))}$ за m операции и n обекта:

Union-Find Data Structure

Class UnionFind($n : \mathbb{N}$) // Дава разделяне на $1..n$

Function **find**($i : 1..n$) : $1..n$

assert $\forall i, j \in \{1, \dots, n\} :$

$\text{find}(i) = \text{find}(j) \Leftrightarrow i, j$ са в една част

Procedure **union**($i, j : 1..n$)

$A :=$ частта с $i \in A$

$B :=$ частта с $j \in B$

обедини A и B в една част

Приложения: например алгоритъм на **Крускал** за **minimal spanning tree**

Class UnionFind($n : \mathbb{N}$)

parent = $[1, 2, \dots, n]$: Array $[1..n]$ of $1..n$

gen = $[0, \dots, 0]$: Array $[1..n]$ of $0.. \log n$ // генерация на лидър

Function **find**($i : 1..n$) : $1..n$

if $\text{parent}[i] = i$ then return i

else $i' := \text{find}(\text{parent}[i])$

$\text{parent}[i] := i'$ // **компресия на път**

return i'

Procedure **link**($i, j : 1..n$)

assert i и j са лидъри на различни множества

if $\text{gen}[i] < \text{gen}[j]$ then $\text{parent}[i] := j$ // баланс

else $\text{parent}[j] := i$; if $\text{gen}[i] = \text{gen}[j]$ then $\text{gen}[i]++$

Procedure **union**($i, j : 1..n$)

if $\text{find}(i) \neq \text{find}(j)$ then $\text{link}(\text{find}(i), \text{find}(j))$

2.5 Проблемът за завършване, Неразрешимост, Сводимост

- Гьоделова номерация: МТ могат да оперират над себе си като вход
- Важен пример: Универсална МТ
- Диагонален метод: един неразрешим език
- Сводимост: показва, че и други проблеми са неразрешими.

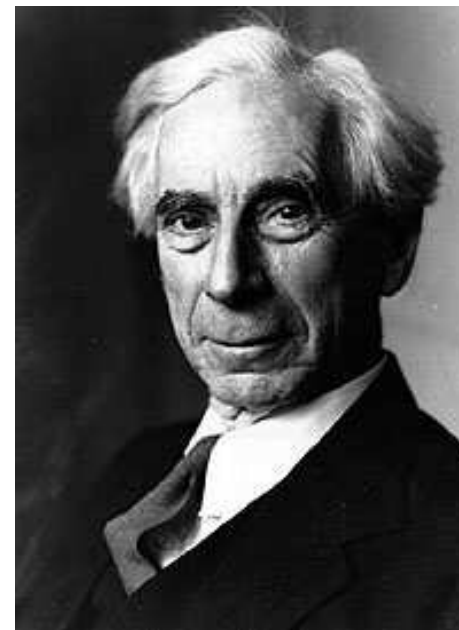

Парадокси и Self reference

Бръснарят в един малък град
бръсне тези и само тези хора,
които не се бръснят сами.

.

Кой бръсне бръснаря?

Парадокси и Self reference

Даниел Дйосентриб решил да изобрети една машина
КОЯТО ВСИЧКО ЗНАЕ.

Да Не

Задавате да/не въпрос и отговорът светва.

Дагоберт Дъг иска да купи машината.

Но е решил да провери дали работи правилно.

Задава въпрос на машината:

Ще ми отговориш ли с не?

Какво се случва?

Разрешимост

$A \subseteq \Sigma^*$ е (разрешимо), ако

характеристичната му функция χ_A е изчислима.

$$\chi_A(w) = \begin{cases} 1 & \text{ако } w \in A \\ 0 & \text{ако } w \notin A \end{cases}$$

Полуразрешимост

$A \subseteq \Sigma^*$ е **полу**разрешимо, ако

"**полу**" характеристичната му функция χ_A е изчислима.

$$\chi_A(w) = \begin{cases} 1 & \text{ако } w \in A \\ \perp & \text{ако } w \notin A \end{cases}$$

Твърдение: $A \subseteq \Sigma^*$ разрешимо \Leftrightarrow

A и \bar{A} са полуразрешими

Д-во: Нека МТ

M_A полуразрешава A и

$M_{\bar{A}}$ полуразрешава \bar{A}

for $s := 1$ to ∞ do

if M_A завършва за s стъпки then Accept

if $M_{\bar{A}}$ завършва за s стъпки then Reject

Рекурсивна номеруемост

$A \subseteq \Sigma^*$ **рекурсивно номеруемо**, ако

$A = \emptyset$ или \exists тотална изчислима функция $f : \mathbb{N} \rightarrow \Sigma^*$:

$$A = \{f(1), f(2), f(3), \dots\}$$

Твърдение: A е рекурсивно номеруемо $\Leftrightarrow A$ е
полуразрешимо

Рекурсивна номеруемост \longrightarrow полуразрешимост

Нека A е рекурсивно номеруемо с помощта на f .

Function $\chi'_A(x)$

for $s := 1$ to ∞ do

if $f(n) = x$ then return 1

Рекурсивна номеруемост \longrightarrow полуразрешимост

- Нека $\pi(k, m) = 2^k(2m + 1) - 1$ - е кодираща функция на всички двойки естествени числа.
- Всяко естествено число n е код на точно една двойка числа $n = \pi(k, m)$.
- Нека $L(\pi(m, k)) = m$ и $R(\pi(m, k)) = k$ са декодиращите функции.
- π, L, R са изчислими функции.
- Да разгледаме редицата на всички думи в Σ^* :
 $\alpha_0, \alpha_1, \dots, \alpha_i, \dots$, наредени така: $|\alpha_i| < |\alpha_{i+1}|$ или $|\alpha_i| = |\alpha_{i+1}|$ и α_i е лексикографски по-малко от α_{i+1} .
- Например: $a, b, aa, ab, ba, bb, \dots$

Полуразрешимо \longrightarrow рекурсивно номеруемо

Нека M е МТ полуразрешаваща A .

Ако $A = \emptyset$: тривиално.

Иначе дефинираме функция $f : \mathbb{N} \rightarrow \Sigma^*$ с област на стойностите A .

Function $f(n)$

$a :=$ фиксиран елемент на A

Интерпретираме n като код на двойката $n = \pi(m, k)$

Да разгледаме думата с номер m : $u = \alpha_m$

if M завършва при u за $\leq k$ стъпки then return u

else return a

Полуразрешимо \longrightarrow рекурсивно номеруемо

- f е тотална
- f приема само стойности от A
- $\forall u \in A \exists k : M$ приема u за k стъпки
- $f(\text{Coding}(k, u)) = u$

Задача: Да се докаже, че ако $A \subseteq \Sigma^*$ е безкрайно, то A е разрешимо тогава и само тагава, когато съществува тотална изчислима функция $f : \mathbb{N} \rightarrow \Sigma^*$:

$A = \{f(0) < f(1) < f(2) < \dots\}$ в лексикографски ред по големина.

Еквивалентни определения

- A е рекурсивно номеруемо
- A е полу-разрешимо
- A е от Чомски тип 0
- $A = L(M)$ за МТ M
- χ'_A е Тюринг-, While-, МНР, RAM, ... изчислима
- A е дефиниционна област на една (частична) изчислима функция
- A е област от стойности на изчислима функция

2.6 Неразрешими Проблемы

Номерация на машините на Тюринг

Да разгледаме $T = (Q, \Sigma, \Gamma, \delta, s, F)$. Нека:

- $Q = \{1, \dots, n\}$
- $\Sigma = \{0, 1\}$
- $\Gamma = \{0, 1, \sqcup\}$, $\sqcup = 2$
- $s = 1$
- $F = \{2\}$

за подходяща константа n

Пример

Нека $M = (\{1, 2, 3\}, \{0, 1\}, \{0, 1, \sqcup\}, \delta, 1, \{2\})$, with

$$\delta(1, 1) = (3, 0, R)$$

$$\delta(3, 0) = (1, 1, R)$$

$$\delta(3, 1) = (2, 0, R)$$

$$\delta(3, \sqcup) = (3, 1, L)$$

$\langle M \rangle$ е тогава:

11101001000101000110001010100100011000100100101000
1100010001000100100111

Диагонален език L_d

Нека M_i е МТ с $\langle M_i \rangle = i$.

Нека w_i двоичното представяне на i .

$L_d := \{w_i : M_i \text{ не приема } w_i\}$

Твърдение: L_d е неразрешим

Д-во:

Да допуснем:

$L_d = \{w_i : M_i \text{ не приема } w_i\}$ е разрешим.

Деф. "разрешим" $\rightarrow \exists M_i : M_i$ **разпознава** L_d и винаги

завършва.

Как работи M_i над w_i ?

$w_i \in L_d \xrightarrow{\text{Деф. } M_i} w_i$ ще се приеме от M_i . $\xrightarrow{\text{Деф. } L_d} w_i \notin L_d$

$w_i \notin L_d \xrightarrow{\text{Деф. } M_i} w_i$ **няма** да се приеме от M_i . $\xrightarrow{\text{Деф. } L_d} w_i \in L_d$

И в двата случая имаме **противоречие.**

Следствие:

$\bar{L}_d = \{w_i : M_i \text{ приема } w_i\}$ е неразрешим

Да допуснем: \bar{L}_d е разрешим.

$\rightarrow \exists M : M$ приема \bar{L}_d

Променяме $M \rightsquigarrow M'$ така M' приема L_d

(Заменяме: приема/не приема за заключителните състояния).

Противоречие.

Универсална машина на Тюринг

$$U = (Q_u, \{0, 1\}, \{0, 1, \sqcup\}, \delta_u, s_u, F_u)$$

вход: $\langle M \rangle w$

M е симулираната МТ, w е двоично кодираният вход.

U симулира M on w .

U приема $\langle M \rangle w$, ако M приема w

Универсална машина на Тюринг

3 ленти:

1. $\langle M \rangle$
2. състоянието q_M на M (унарно кодирано)
3. съдържанието на лентата w на M

Универсална машина на Тюринг

```

if prefix  $v$  на  $w$  е код на една МТ then // 111tuple111
    преместваме  $v$  на лентата  $\langle M \rangle$ 
 $q_M := 1$  // началното състояние на  $M$ 
while  $q_M \neq 2$  do // крайно състояние на  $M$ 
    преместваме се до началото на  $\langle M \rangle$ 
    foreach  $(q, a, r, b, d) \in \langle M \rangle$  do // поле по поле
        if  $q = q_M$  then // сравняваме с  $q_M$ 
            if входният символ на лента 3 =  $a$  then
                 $q_M := r$  // копираме на лента 2
                слагаме  $b$  на лента 3
                Движението по лента 3 е съгласно  $d$ 

```


Универсална машина на Тюринг:

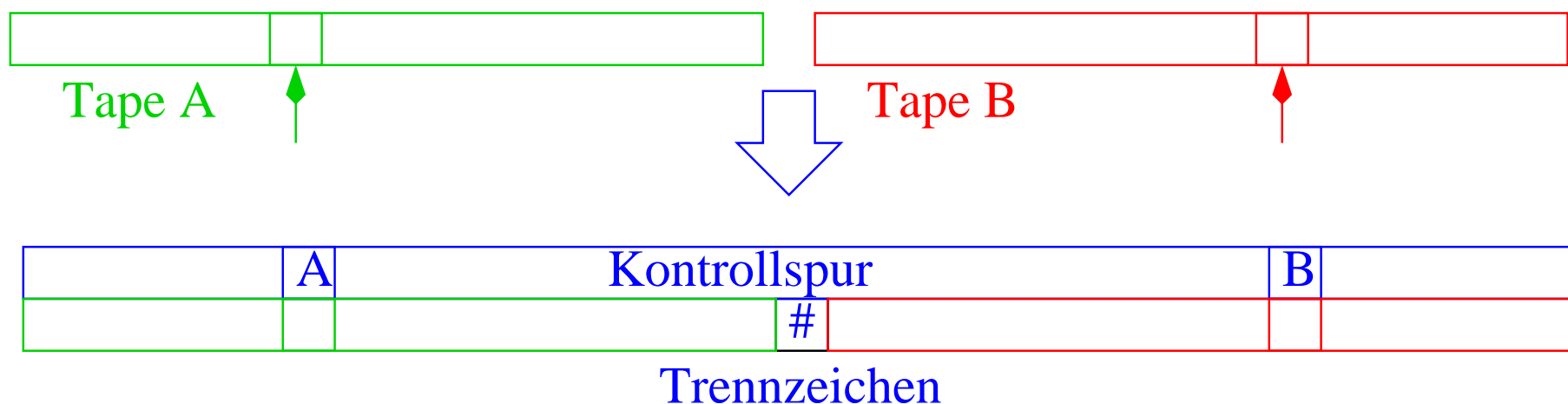
3ленти → 1лента

Всъщност ние знаем как работи.

Проблем: **лентовата азбука** независимо от M но $> \{0, 1\}$

Кодираме лентовата азбука с фиксиран брой $\{0, 1\}$.

Проблем: **входът** трябва да се **кодира** също.

Проблемът за завършване

$H := \{w_i v : M_i \text{ завършва при } v\}$

Твърдение: H не е разрешимо.

Д-во: Да допуснем, че H е разрешимо.

Конструираме една МТ, която ще разпознава \bar{L}_d .

$w_i \in \bar{L}_d?$

$\Leftrightarrow M_i$ приема w_i .

$\Leftrightarrow w_i w_i \in H \wedge M_i$ приема w_i .

Това може да направим с помощта на една МТ за H и универсалната МТ.

Противоречие.

Ограниченият проблем за завършване

Твърдение:

$\{w_i v \# w_j : M_i \text{ завършва при } v \text{ за най-много } j \text{ стъпки}\}$

е разрешимо.

Д-во:

Нека универсалната МТ U работи над $w_i v$

за j симулиращи стъпки.

Други неразрешими проблеми

Дадено: машина на Тјурингс T , T'

$L(T) = \emptyset?$

празнота

$|L(T)| = \infty?$

безкрайност

$L(T) = \Sigma^*?$

ПЪЛНОТА

$L(T) = L(T')?$

ЕКВИВАЛЕНТНОСТ

Неразрешимост на празнотата

Да допуснем, че M приема $\{i : L(M_i) = \emptyset\}$

Ще покажем, че \bar{L}_d ще стане разрешим.

$w_i \in \bar{L}_d = \{w_i : M_i \text{ приема } w_i\}$?

Конструираме една машина на Тюринг $T(i)$:

изтрий входа

изпълни M_i над w_i

if state(M_i) $\neq 2$ then безкраен цикъл

Now е $L(T(i)) \neq \emptyset$ ако $w_i \in \bar{L}_d$.

Следователно \bar{L}_d е разрешим.

Противоречие.

Неразрешимост на пълнотата

$$L(T) = \Sigma^*?$$

подобно доказателство като празнотата! Тук $T(i)$ игнорира входа си!

Метапрограмиране

Доказателството на празнотата взима една програма и я трансформира в друга.

Важна програмна техника.

Post Correspondence Problem (PCP)

Дадено: карйни редици от двойки думи

$$K = (x_1, y_1) \cdots (x_n, y_n) \in (\Sigma^+ \times \Sigma^+)^*$$

Въпрос:

$$\exists i_1, \dots, i_k \in \{1, \dots, n\} : x_{i_1} \cdots x_{i_k} = y_{i_1} \cdots y_{i_k}$$

?

Пример

- $K = ((1, 111), (10111, 10), (10, 0))$ има решение
 $(2, 1, 1, 3)$, имаме:

$$x_2 x_1 x_1 x_3 = 101111110 = 101111110 = y_2 y_1 y_1 y_3$$

- $K = ((10, 101), (011, 11), (101, 011))$

няма решение:

$(133 \dots)$

Пример [Mirko Rahn]

□ $K = ((0, 011), (001, 1), (1, 00), (11, 110))$

има на-кисо решение с дължина 595:

12112121121121211212032121121303212033112131112120312121211213121
03212112103212130321202111120331121321212121311121211211112032031
21203212112121212131312032130321203203210312130331121313021032011
12121121112002101212121212032121121212120212032032130321211203213
31303303212130303121131130320010321211121211312123032121203212103
01103213032302121230331011203131021212131210203203120213131213211
10321111212120211112121212032132121212112032130311203211212130331
21311212112033103203121203212131021010321303210202123033021321011
30212122113203121210103202123132110311212312120303213303003

PCP е полуразрешим

Алгоритъм:

Procedure PCP($(x_1, y_1) \cdots (x_n, y_n)$)

for $k := 1$ to ∞ do

foreach $i_1 \cdots i_k \in \{1..n\}^k$ do

if $x_{i_1} \cdots x_{i_k} = y_{i_1} \cdots y_{i_k}$ then

output $i_1 \cdots i_k$

return

PCP е неразрешим

Д-во виж Schönig.

Идея: допускаме, че е разрешим \rightarrow проблемът за завършване става разрешим

$$x_{i_1} \dots x_{i_k} = y_{i_1} \dots y_{i_k} = (s)w\#\dots\#u(f)v$$

описва една приемаща последователност от МТ-конфигурации

10. проблем на Хилберт — Диофантови уравнения

Дадено:

полином на **на много променливи p**
с цели коефициенти.

Въпрос [Hilbert 1900]:

$$\exists x_1, \dots, x_n \in \mathbb{Z} : p(x_1, \dots, x_n) = 0?$$

[Matiyasevich 1970]: Проблемът е неразрешим.

Затвореност на разрешимите езици

Затворени относно

\cup

\cap

\cdot

Затвореност на **полу**разрешимите езици

Затворени относно

\cup

\cap

Не са затворени относно

$\bar{}$

Затвореност на **полу**разрешимите езици относно обединение

Нека M_1 и M_2 полуразрешават L_1 и L_2

Полуразрешаваща процедура за $L_1 \cup L_2$:

for $j := 1$ to ∞ do

 if M_1 приема w след j стъпки then Accept

 if M_2 приема w след j стъпки then Accept

Незатвореност на полуразрешимите езици относно допълнение

Да допуснем : че са затворени относно допълнение.

Нека M полуразрешава L_d , \bar{M} полуразрешава \bar{L}_d

Function isInLd(w)

for $j := 1$ to ∞ do

if M приема w след j стъпки then return true

if \bar{M} приема w след j стъпки then return false

Поне едната от двете завършва.

$\rightarrow L_d$ разрешимо.

Противоречие.

Приложение за паралелна реализация

Няколко алгоритъма A_1, \dots, A_k , решават трудна задача (бавно, бързо, никога).

Зареждаме всички алгоритми едновременно (псевдо).

- Ако са едновременно бързи губим k цената на изчислението
- + Ако някой не завършва, то сме спечелили безкрайно много.
- + С различно време за изпълнение можем средно да спечелим.
- + Можем да използваме паралелни процесори.
- + Често можем да спестим част от излишната работа.

Паралелна реализация

Приложение: Доказаване на теореми,
Програмен/Хардуерен-верификатор, трудно планиране
и оптимизационни задачи

Пример: Изпълнимост на предикатни формули за време
 $\mathcal{O}((4/3)^{\#\text{Променливи}})$.

[U. Schöningh, A Probabilistic Algorithm for k -SAT and
Constraint Satisfaction Problems, FOCS, 1999]